

De beste lijst voor een kunstwerk

Kim van der Meulen

Minimalistisch of barok, metaal of hout, met of zonder passe-partout: inlijsten is een hele kunst. Hoe kies je een lijst waarin je kunstwerk het beste tot z'n recht komt?

Een lijst heeft niet alleen een esthetische, maar ook een praktische functie.

Een lijst kan een kunstwerk extra goed uit de verf laten komen: hij kan details en kleuren accentueren, de compositie versterken en ervoor zorgen dat je wordt meegezogen in een werk. Als je het juiste exemplaar kiest, tenminste. Maar hoe doe je dat? ‘De eerste vraag die je zou moeten stellen is: heeft dit werk überhaupt een lijst

je aan. De eerste vraag die je je zou moeten stellen is: heeft dit werk überhaupt een lijst nodig?’ antwoordt Marliz Nonner van About Art, een kunstwebshop, die vooral grafiek verkoopt, zoals foto’s, zeefdrukken, etsen en litho’s. ‘Een uniek werk van acryl- of olieverf kan vaak zonder lijst worden opgehangen, omdat de zijkanten daarvan ook heel interessant kunnen zijn.’ Al worden zulke werken toch vaak opgehangen in een zogeheten baklijst, bij voorkeur van hout. ‘Dat trekt niet krom, is duurzaam en kan tegen een stootje.’

Een lijst heeft dan ook niet alleen een esthetische, maar ook een praktische functie: hij beschermt tegen beschadigingen, stof en licht. Zeker als je kiest voor museumglas. Dat is antireflecterend, beschermt voor een groot deel tegen uv-straling en voorkomt dat het pigment snel verkleurt. Nonner: ‘Bij lijstenmakers hangt soms een schilderij waarvan de helft met museumglas is bedekt en de andere helft met gewoon glas. Dan zie je meteen hoe groot het verschil is.’

Experimenteren

Over smaak valt niet te twisten, maar het is wel belangrijk een lijst te kiezen die goed aansluit bij een kunstwerk en de aandacht daar niet van afleidt. ‘Bij een heel expressief werk past wellicht een rustigere lijst: beuken, zwart, wit of whitewash’, zegt Nonner. ‘Bij een rustig werk kun je wat meer experimenteren. Met een barokke lijst, bijvoorbeeld, of een lijst in een kleur die in het werk terugkomt. Al zou ik adviseren altijd rekening te houden met de stijl en de periode waaruit een werk komt: een strakke, minimalistische lijst om een barok kunstwerk vind ik toch een beetje spannend.’ Moet je ook rekening houden met een kleur die in je interieur terugkomt? Dat is van secundair belang, vindt Nonner. ‘Een lijst en een werk moeten complementair aan elkaar zijn. Dan volgt het interieur vanzelf. Al is er tegenwoordig zoveel keuze, dat je altijd wel iets kunt vinden wat een werk versterkt én bij de bank past.’

Ook de rand van een werk kan mooi zijn; denk aan de rafelige rand van geschept papier

Kunst is koning

De kunst moet centraal staan, vindt ook Paul van Acker, eigenaar van lijstenmakerij Van Acker, in Utrecht. Hij werkt voor onder meer musea, galeries en verzamelaars en is gespecialiseerd in conservering en het museaal inlijsten van kunst. ‘Iemand kan een groene lijst willen omdat dat mooi bij de groene bank past, maar als die kleur ten koste gaat van het werk, doe ik die er niet omheen. Niet de klant, maar het werk is koning.’ Om een geschikte kleur te kiezen, moet je goed naar het werk kijken: welke kleuren zitten

daarin, en met welke omlijsting laat je die kleurstelling optimaal naar voren komen? Dat luistert nauw, zegt Van Acker. 'Plaats je een blauwe lijst om een tekening met een paar blauwe accenten, dan benadruk je één element, ten koste van andere elementen. Daardoor verandert het hele beeldvlak.' Op zoek naar een andere kleur, dus. Of niet? 'Je kunt kleur ook achterwege laten en voor ongelakt hout kiezen, zodat de balans van het werk goed tot z'n recht komt.'

Heel wat lijstentrends zijn de revue gepasseerd. Foto: Getty Images

Ook een passe-partout werkt als een (extra) omlijsting. ‘De standaard is museumwit, zoals dat heet, maar een zwart passe-partout om een kleine ets kan ook waanzinnig zijn’, weet Nonner. ‘Het kan je werk een bepaalde rust of een klassieke uitstraling geven.’ Daarnaast geeft het een ‘plat’ kunstwerk meer volume. En het voorkomt dat het werk het glas raakt. Van Acker: ‘Dat mag nooit gebeuren, want daardoor kan het werk beschadigen. Met een passe-partout bescherm je je werk dus ook.’ Eén nadeel: je ziet de rand van het werk niet meer. Zonde, want ook die kan mooi zijn – denk aan de rafelige rand van geschept papier. Daarom worden veel werken tegenwoordig ‘zwevend’ ingelijst. Hierbij wordt het werk op een kartonnen achtergrond bevestigd in een diepe lijst, zodat alle randen zichtbaar blijven. ‘Vanwege de ruimte tussen het werk en het glas lijkt het kunstwerk te zweven’, zegt Nonner. Hierbij geldt hetzelfde als bij een ‘gewoon’ passe-partout: hoe groter het kunstwerk, hoe groter de witruimte daaromheen moet zijn.

Het kunstwerk mag dan leidend zijn in de keuze voor een lijst, smaak speelt ook een rol. Niet voor niets zijn heel wat lijsttrends de revue gepasseerd. ‘Ooit vond men de lijst nog belangrijker dan het werk’, zegt Van Acker. ‘Een lijst gaf grandeur aan, dus de lijst was vaak nog groter dan wat erin zat. Oude Italiaanse kunstwerken werden uit lijsten gesloopt om er andere werken in te stoppen.’ Eind 19de eeuw veranderde die status: moderne kunstenaars kregen een afkeer van lijsten, musea begonnen met herinlijstingen en doordat de industriële revolutie massaproductie op gang had gebracht, kon iedereen er thuis een ophangen. ‘De exclusiviteit van handgemaakte lijsten verdween en neutrale exemplaren – houten lijsten, die op wissellijsten lijken – kwamen in. Die zie je bijvoorbeeld veel in het Stedelijk Museum.’

Tijdloos

Was in de jaren tachtig ‘aluminium’ het toverwoord en waren in de jaren negentig ronde, zilverkleurige lijsten populair, nu willen we tijdloze lijsten: recht, wit, zwart en ongelakt hout. Nonner: ‘Wit zorgt vaak voor focus op het werk en zwart geeft een meer minimalistische look, die past bij een Scandinavisch interieur.’ Eén lijst boven de bank hangen, zoals in de jaren negentig, doen we ook niet meer: we hangen meerdere werken dicht bij elkaar, zegt Nonner. ‘In zo’n cloud hangen lijsten met wisselende formaten rond één groot, niet-gecentreerd werk.’ Je kunt hierbij experimenteren met stijlen en kleuren, of juist kiezen voor één type lijst. Als de kunstwerken voldoende van elkaar verschillen tenminste, want een muur vol lijsten vraagt om variatie. Van Acker: ‘Als je lijsten met allemaal hetzelfde formaat en van hetzelfde soort naast elkaar hangt, heb je kans dat het oersaai wordt. Een lijst is juist bedoeld om de kijkervaring mooier te maken.’

Lijsten Do’s-and-don’ts

- Een wissellijst is goedkoper dan een op maat gemaakte lijst. Investeer wel in een exemplaar van goede kwaliteit: goedkoop is duurkoop.
 - Plak een kunstwerk nooit op papier voordat je het inlijst. Eenmaal vastgeplakt kun je het werk niet meer in originele staat terugbrengen.
 - Hang een lijst laag in de ruimte op, zodat 1/3 van het werk op ooghoogte hangt en de rest daaronder. Zo wordt het kunstwerk onderdeel van je leefruimte.
 - Licht een werk mooi uit, met een spotje erboven of ernaast, voor het galeriegevoel thuis.
-

FD Persoonlijk

Dit artikel is gemaakt door de redactie van FD Persoonlijk. Lees al onze verhalen op fd.nl/persoonlijk.